دەستەی پاراستن و چاكردنی ژینگە

ژمارە:١٤٦ لە ٢٠٢٤/١/٢٢

پشت بەست بە حوكمەكانی ماددەی (دەیەم) و (یازدەم) لە یاسای دەستەی پاراستن و چاككردنی ژینگە لە هەرێمی كوردستان - عێراق ژمارە (٣)ی ساڵی ٢٠١٠ و حوكمەكانی یاسای پاراستن و چاككردنی ژینگە ژمارە (٨)ی ساڵی ٢٠٠٨ ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەركرد:

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠٢٤

ڕێنمایی سنوورداركردنی ئاوی چارەسەركراوی ئاوەڕۆكان و دووبارە بەكارهێنانەوەی

ماددەی (١): پێناسەكان:

مەبەست لەم زاراوانەی هاتووە واتاكانیان بەرامبەریانە بۆ مەبەستەكانی ئەم ڕێنماییە:

١- **هەرێم:** هەرێمی كوردستان – عێراق.

٢- **دەستە:** دەستەی پاراستن و چاككردنی ژینگە لە هەرێم.

٣- **ئاوی ئاوەڕۆ:** بریتییە لە پا شماوەی ئاوی ماڵان و شوێنی بازرگانی و میری بە هەردوو جۆری (سوك و قورس) و پاشماوەی ئاوی پیشەسازی و كشتوكاڵی.

٤- **پاشماوەی ئاوی چارەسەركراو:** بریتییە لەئاوی دەرچوو لە وێستگەكانی چارەسەركردنی ئاوی ئاوەڕۆ لە دوای چارەسەركردنی بە ڕێگایەكی زانستی بەپێی ستانداردە پێوانەییەكانی جۆری ئاوی ئاوەڕۆ چارەسەركراوەكان، بۆ مەبەستی ئاودانی كشتوكاڵی و یاخود بەكارهێنانی بۆ سیستەمی ساردكردنەوە لە كارگەكان یان بۆ شۆشتن (شتن).

٥- **وێستگەكانی چارەسەركردنی ئاوی ئاوەڕۆ:** بریتیین لەوێستگە ناوەندییەكانی چارەسەركردن لە شارەكانداو، یەكەكانی چارەسەركردنی چالاكییە پیشەسازییەكان و نیشتەجێی و بازرگانی و تەندروستی و كشتوكاڵی و چالاكیەكانی دیكە.

٦- **ستانداردەكان:** بریتییە لە ڕێژە ڕێگەپێدراوەكانی پارامیتەرەكان بۆ دیاریكردنی ڕێژەی فیزیایی و كیمیایی و بایۆلۆجی پاشماوەی ئاوی چارەسەركراو.

٧- **سیفاتەكان:** بریتین لەسیفەتە سروشتی و كیمیایی و زیندەییەكانی ئاوی چارەسەركراو.

٨- **چارەسەری پێش سەرەتایی:** لەم قۆناغی چارەسەرییەدا ڕێگری دەكات لە هاتنەناوەی هەموو پاشماوە ڕەقەكان بۆ قۆناغی سەرەتایی.

٩- **چارەسەری سەرەتایی:** قۆناغێكە تێیدا پاشماوەی ئاوەڕۆ چارەسەر دەكرێت بەڕێگەی سروشتی وەك نیشتنی پاشماوە ڕەقەكان و بەسەر ئاو كەوتنی چەورییەكان.

١٠- **چارەســەری دووانەیی (چارەســەری بایۆلۆجی):** قۆناغێکە لە چارەســەر دەکرێت لە ڕێگەی چارەسەری تەواوبووی بایۆلۆجییەوە بەپرۆسەی نیشاندن و پاککردنەوە و شیکردنەوە پێی بگەین، بە جۆرێك ئەو ئاوەی لێی بەرهەم هاتووە بەپێی ســتانداردەکانی ئاوەڕۆ دەبێت، وەك ئەوەی کە لە خشــتەی ژمارە (١) دا هاتووەو، بەکاریش دەهێنرێت بۆ ئاودانی ســنووردار (ئاودانی ئەو ڕووەکانەی بەرهەمیان نیە).

١١- **چارەســەری پێشــکەوتوو:** قۆناغێکە لەچارەســەر کە دەکرێت لەڕێگەی چارەســەری تەواوبووی بایۆلۆجی و کیمیایی و فیزیاییەوە بەپرۆسەی نیشاندن و شیکردنەوەو پاککردنەوە پێی بگەین، یان هەر پرۆســەیەکی دیکە، بە جۆرێك ئەو ئاوەی لێی بەرهەم هاتووە بەپێی ســتانداردەکانی ئاوەڕۆ دەبێت، وەك ئەوەی کە لە خشتەی ژمارە (٢) دا هاتووەو، بەکاریش دەهێنرێت بۆ ئاودانی بێ سنوور (ئەو سەوزەو میوانەی ڕاستەوخۆ دەخورێن).

١٢- **چارەســەرکردنی قوڕو لیتەی ماوە (ســلەج):** چارەســەرکردنی ئەو قوڕو لیتەی (ســلەج)ەیە کە دەمێنێتەوە لە وێستگەکان بە ڕێگەیەکی زانستی تاکو دووبارە سوودی لێ وەرگیرێت، وەکو پەینی ئۆرگانی بۆ زەویە کشتوکاڵییەکان و ڕووبەرە سەوزاییەکانی پرۆژەکان.

١٣- **خاڵی وەرگرتن:** دەرچەی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆیە کە دەگاتە لایەنی سوودمەند لێی.

١٤- **کۆکردنەوەی پاشــماوەی ئاوی چارەســەرکراو:** پێویســتە ئاوی چارەســەرکراو لە خەزانێکی کۆنکریتیی یان هەرجۆرە خەزانێکی تر کۆبکرێتەوە پاشان بەمەبەستی جۆراو جۆر بەکار بهێنریتەوە

تێبینی : ئەم قۆناغانەی باسکراون هەمووی بۆ ئاوی ماڵان و شوێنە بازرگانیەکان (دۆمێستیک)ە، بەڵام بۆئاوی پیشە سازی ڕێگەی تری هەیە پێش ئەوەی داخلی ئەم سیستەمە بێت وەکو دانانی سیستەمی (داف) بۆ جیاکردنەوەی پاشماوەی ڕۆن و چەوری لە پاشماوەی ئاویەکان یاخود دانانی سیستەمی (دی و تەرینگ) بۆ گرتنی هەموو پاشــماوەی ڕەق وەکو پەلکی پەتاتە و نیشاســتە کە لە کارگەی چیســی پەتاتە دروست دەبن یان هەر پاشماوەیەکی تری هاوشێوەی ئەم پاشماوانە.

١٥- **ڕێگا نوێیەکانی ئاودان:** بریتییە لەو ڕێیە بەکارهاتووانەی ئاودانی کشــتوکاڵ کە بەشــێوەیەکی سەرەکی هەوڵ دەدات خۆ بەدوور بگرێت لەو ڕێگە کۆنانەی دەبنە هۆی بەفیڕۆدانی ئاو.

١٦- **ئاودێریی ئازاد :** بریتییە لە ئاودانی هەموو جۆرەکانی ڕووەك و چیمەن و فریزێک.

١٧- **ئاودێریی ســنووردار:** بریتییە لە ئاودانی هەموو جۆرە کانی ڕووەك جگە لەســەوزەو میوەو بەروبوومە ریشــاڵییەکان و ئەو گیاو ڕووەکانەی کەبەرهەمەکانیان بەر ئاوە چارەســەرکراوەکە دەکەوێت، جا ئەگەر بە کاڵیی یان بەکوڵاوی یان بە ڕێگەیەکی دیکە بخورێن.

١٨- **تۆڕی دا بەشــکردنی ئاوی چارەســەرکراوی ئاودێری:** بۆڕی یان کە ناڵی دا بەشــکردنی ئاوی چارەســەرکراوی ئاوەڕۆکانە بۆ ئاودێری کشــتوکاڵی یاخود بۆ سیســتەمی ساردکردنەوە یان شــۆشــتن (شتن).

١٩- **چێنراوەکانی شارەوانی:** بریتین لە دار و درەخت و شوێنی سەوزایی کە لە شەقام و باخچە و شوێنی کات بەسەربردن و ڕێگا سەرەکییەکان دەچێنرێن.

ماددەی (٢): ئامانجەکان:

یەکەم: قەدەغەکردنی بەکارهێنانی ئاوی ئاوەڕۆ بۆ هەر مەبەستێك بەبێ چارەسەرکردنی.

دووەم: دانانی ستاندارد بۆ بەدیهێنانی ئاستێکی سەلامەت لە دووبارە بەکارهێنانەوەی ئاوی ئاوەڕۆ.

سێیەم: پاراستنی تەندروستی لە کاریگەرە زیانبەخشەکانی پیسبوون بە ئاوی ئاوەڕۆکان.

چوارەم: ئەوپەڕی سوود وەرگرتن لە ئاوی چارەسەرکراو وەك یەکێك لەسەرچاوە نوێیەکانی ئاو.

پێنجەم: چاودێریکردنی وێستگەکانی چارەسەرکردنی ئاوی ئاوەڕۆ و جۆری ئاوی چارەسەرکراوی ئەو ئاوانەی لێی بەرهەم هاتووە.

شەشەم: زامنکردنی بەڕێوەبردنێکی راست و دروستی ئاو و،چارەسەرکردنی کەم ئاویی و کەمکردنەوە بەفیرۆدانی ئاو.

ماددەی (٣):

دەبێت ئەم مەرجانەی لای خوارەوە ڕەچاو بکرێن لە کاتی بەکارهێنانی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ بۆ ئاودێری کشتوکاڵ:

یەکەم: ڕەزامەندی وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزارو دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگەو پارێزگاو ئیدارە سەربەخۆکان بەو شێوەیەی کە زامنی تەندروستی گشتی بکات بە مەبەستی دیارکردنی بڕی ئاوی چارەسەرکراوی بەکارهێنراو.

دووەم: ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاویەکان بۆ دیارکردنی جۆری چێنراوەکان و ڕێگە نوێیەکانی ئاودێری و ئەو بەروبوومانەی کە دەویسترێت لە داهاتوودا بچێنرێن لەنێو ئەو باخانەی کە لەڕێگەی تۆڕی دابەشکردن سوود لە ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ بۆ ئاودێری کشتوکاڵ وەردەگرن، هەروەها وەرگرتنی ڕەزامەندی لایەنەکانی دیکەش کە بەپێی یاسا دیاری کراون، بە جۆرێک زامنی بە دیهێنانی ئاستێکی سەلامەت بکات لە بەکارهێنانی ئەو ئاوەدا.

سێیەم : پێویستە ئەو ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆیەی کە بۆ ئاودێری کشتوکاڵ بەکاردەهێنرێت وەك یەك بێت لەگەڵ ئەو ستانداردە پێوانەییانەی کە لە هەردوو خشتەی (١) و (٢)ی پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا هاتوون، بەڵام ئەگەر ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراو بۆ ئاودێری کشتوکاڵی بەکارنەهێنرا، لە خشتەی (٣) دابنرێت بۆ پرۆژەکان کە پێویستی بە یەکەی چارەسەری ئاوەڕۆیەو (واقع حال)ن و بۆ ئاودێری بەکاری ناهێننەوە لەبەر ئەوەی هیچ شوێنێکی نیە بۆ سەوزایی و ئاودێری، دەکرێت ئەم ئاوە چارەسەرکراوە بەم ستاندارد و پێوەری خشتەی (٣) تێکەڵ بکرێت بە سەرچاوە ئاوییەکان یان ئاوەڕۆی گشتی یان هەر شوێنێکی دیکە.

چوارەم: دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە هەڵدەستێت بە ئەنجامدانی شیکارییەکان بۆ تایبەتمەندییە فیزیایی و کیمیاییەکانی گڵ و خاکی ئەو کێڵگانەی کە سوودمەند دەبن لە بەکارهێنانی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ، ئەویش لە تاقیگەکانی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو یان دەستەی ژینگە یان یەکێك لەو تاقیگانەی پشتیان پێدەبەستێت، بۆ چاودێری و هەڵسەنگاندنی شوێنەوارەکانی بەکارهێنانی ئەم ئاوە لەسەر خاك.

پێنجەم: لە نێو کێڵگەکاندا گەیاندن و بەستنەوەی بۆڕییەکانی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ بە بۆڕییەکانی تۆڕی بیرەکانەوە قەدەغەیە.

شەشەم: کردنەوەی خاڵی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ بۆ کێڵگەکان قەدەغەیە، تەنها لە ڕێی ئەو کەسانە نەبێت کە لە لایەن وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاوەوە ڕێیان پێدراوە.

حەوتەم: پێویستە لەسەر کەس و لایەنی سوودمەند لەئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ بۆ ڕێگرتن لەدروستبوونی زۆنگاو و کۆمەڵێک ڕێکار بگرێتە بەر، ڕێگرتنیش لەزۆربوونی مێش و مێشوولەو و زیندەوەرەکانی دیکە بە دروستکردنی حەوزێکی کۆنکریتی سەر داپۆشراو یان هەر جۆرە خەزانێکی تر کۆبکرێتەوە پاشان بە مەبەستی جۆراوجۆر بەکار بهێنرێتەوە.

هەشتەم: پێویستە لە هەر سیستەمێکی ئاودێری و گشت ئەو تۆڕانەی کە ئاوی چارە سەرکراوی ئاوەڕۆ بەکاردەهێنن و دەیگوازنەوە، تابلۆی جێگیر لەو شوێنانەدا دابنێن کە لایەنی پەیوەندیدار بۆیان دیار دەکات، دەبێ لەسەریان نووسرابێت *ئاگاداری* ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ تەنها بۆ ئاودانی کشتوکاڵی و سیستەمی ساردکردنەوەی کارگەکان و شۆرینە (شتن).

نۆیەم: پێویستە ئەو کێڵگە کشتوکاڵییانەی کە بە ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ ئاو دەدرێن جیاکرابنەوە لەبیرو کۆگاکانی ئاوی خواردنەوەی گشتی، بەدوورییەك کە وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو دیاری دەکات بەپێی سروشتی خاکەکە.

دەیەم: نابێت ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ بەکاربهێنرێت بۆ زیادکردنی ئاوی ژێر زەوی بەکارهێنراو بۆ خواردنەوە، (بەڵام ئەگەر سیستەمەکە بە هەموو قۆناغەکاندا بڕوات، واتە پێشکەوتوو (Advance)، ئاوەکە زۆر سەلامەتە بگرە لە کوالیتی ئاوی ڕووبارەکان زۆر بەرزترە کە سوودی لێ وەردەگیرێت بۆ ئاوی خواردنەوە پاش چارەسەرکردن).

یازدەیەم: دوای ڕەزامەندی لایەنە پەیوەندیدارەکان بەپێی ستاندارده ڕێگەپێدراوەکان تێکەڵکردنی ئاوی چارەسەرکراو لەگەڵ سەرچاوەکانی ئاوی سەر زەوی وەک ڕووبارو چەمەکان دەبێت.

دوازدەیەم: لە کاتی مامەڵەکردن لەگەڵ ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ دەبێ گشت ڕێکارە پێویستەکان وەربگیرێت، ئەویش لە ڕێگەی بەکارهێنانی پێداویستییەکانی تەندروستی و سەلامەتی پیشەیی وەك پێڵاوی لاستیك و دەستکێش و ئەوانی دیکە.

ماددەی (٤):

یەکەم: لەکاتی بەکارهێنانی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ بۆ ئاودێری کشتوکاڵی، بۆ ئاودانی ئەو ڕووەکانەی کە جۆرێکی باڵاتری لە ستانداردی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆی پێویستە، وەك لەخشتەی (١)ی پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا باسکراوە، لەو کاتەدا پێویستە بەکارهێنەر یەکەی چارەسەری تایبەت دابنێت (چارەسەری پێشکەوتوو) بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە:

أ- وەرگرتنی ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو و دەستەی ژینگە و ئەو لایەنانەی دیکە کە بەپێی یاسا پێویستە ڕەزامەند بن.

ب- وەك یەك بوونی جۆری ئاوی بەرهەمهێنراو لەگەڵ ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ کە لەخشتەی ژمارە(١)ی پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا ئاماژەی پێکراوە.

دووەم: پێویستە لەلایەن تاقیگەکانی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو و دەستەی ژینگە چەند نموونەیەك لە ئاوی دەستکەوتوو لە یەکەکە وەربگیرێ و شیبکرێتەوە بۆ دڵنیابوون لەوەك یەکبوونیان لەگەڵ ستانداردەکانی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ وەك لەخشتەی ژمارە(٢)ی پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا باسکراوە.

ماددەی (٥):

وێڕای پابەندبوون بە دەسەڵاتی چاودێری دەستەی ژینگە بۆ ڕێگریکردن یان سنووردارکردن یان کەمکردنەوەی ڕوودانی هەر پیسبوونێك:

یەکەم: وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو بۆی هەیە بەدواداچوون و پشکنین(کشف) بکات بۆ ئەو خاك و بەرهەم و بەروبوومانەی کە بە ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراو ئاودێری کراون.

دووەم: وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو بۆی هەیە پشکنین بکات بۆ هەر بۆرییەکی سەر زەوی یان ژێر خاك نراو ئەگەر گومانی لەسەرپێچیکردنی بەکارهێنەر هەبوو بۆ حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە.

سێیەم: بۆ چاودێرانی ڕێگەپێدراوی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو و دەستەی ژینگە هەیە بچنە نێو ئەو باخ و کێڵگانەی کەسوودمەندن لە ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراو، خاوەنی باخ و کێڵگەکان یان ئەوانەی لە جێگەی ئەوانن بۆیان نییە ڕێگری لە چاودێرەکان بکەن.

ماددەی (٦): حوکمە کۆتاییەکان:

یەکەم: حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە کاری پێدەکرێت لەسەر ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراو و بەرهەمهاتوو لەوێستگەو یەکەکانی چارەسەرکردنی ئاوی ئاوەڕۆ و دووبارە بەکارهێنانەوەی.

دووەم: یەکە تایبەتەکان بەچارەسەرکردنی ئاوی ئاوەڕۆ دادەخرێن لەکاتی وەك یەك نەبوونی ئاوی دەرهاتوو لەگەڵ ستانداردەکانی ئاوی چارەسەرکراوی ئاوەڕۆ، وەك لەم ڕێنماییەدا باسکراوەو، بەرووبومەکانیش لەنێو دەبرێن ئەگەر هەبوون، لەلایەن یەکەی کارگێڕی سنورەکە.

ماددەی (٧):

ئەم ڕێنمایيە شـیاوی هەمواركردن و نوێكردنەوە و كەمكردنەوە دەبێت بەپێی دەقەكانی ڕێكەوتننامەو پەيماننامە نێودەوڵەتييەكان و پێداويستيیە ژینگەيیەكان لەداهاتوودا.

ماددەی (٨):

هەر سێ (٣،٢،١) لە خشتەی ستانداردەكانی پاشكۆی ئەم ڕێنماييە بەشێک دەبن لەو ڕێنمايە.

ماددەی (٩):

١- بە هۆی ئەوەی هەندێ پرۆژەی پیشـەسـازی بڕی (COD)یان بەرزە و چارەسـەركردنیان قورسـەو ئەسـتەمە بگاتە (١٠٠ ملگم \ لیتر) بۆیە پێویسـتە كار بەخشـتەی (٣) (ب) بكرێت، كە بۆ (COD)ی زیاتر لە (10000 ملگم \ لیتر) ئەوە تا (1000 ملگم \لیتر) ڕێگە پێدراوە، هەروەها بۆ هەر (5000 ملگم \ لیتر) زیاتر ئەوە بڕی (COD) (500 ملگم \لیتر) زیاتر ڕێگە پێدراوە، سـەبارەت بە پارامیتەری (BOD5) ئەوە نیوەی (COD) ی بۆ ئەژمار بكرێت.

٢- سەبارەت بەو پرۆژە پیشەسازییانەی كە چارەسەركردنی پاشماوەی ئاوی ئاوەڕۆی شلی پیشەسازی قورسـە بە هۆی بەرزی بڕی (COD)، ئەوە دەسـەڵات دەدرێت بە فەرمانگەكان بۆ بڕیاردان لە دانان یاخود دانەنانی یەكەی چارەسـەری ئاوەڕۆی پیشـەسـازی لە ڕێی لیژنەیەكی پسـپۆڕ ، لەپاش تاقیكردنەوەی هەموو ئەگەرەكان و ئەو تەنكەلۆژیایانەی كە بەردەستن بە مەبەستی چارەسەركردن.

ماددەی (١٠):

سـەبارەت بە دانانی یەكەی چارەسـەری ئاوەڕۆ بۆ پرۆژەكان دەبێت ڕەچاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە بكرێت:

١- هەر پرۆژەیەک كە (٣) جار ئاوەكەی لە تێسـت (پشكنینی تاقیگەیی) دەرنەچێت، ئەوە ماوەیەكی بۆ دابنرێت بۆ گۆڕینی سیستەمەكەی بە سیستەمێكی پێشكەوتوو كە لە (٦) مانگ زیاتر نەبێت.

٢- بۆ دانانی یەكەی چارەسـەری ئاوەڕۆ، دەبێت ماوەیەک دابنرێت بۆ خاوەن پرۆژەكە، بەپێی جۆری پرۆژەكەی و لەلایەن لیژنەیەكی پسپۆڕ كە لە (٦) مانگ زیاتر نەبێت.

٣- خاوەن پرۆژە دەتوانێت ماوەی زیاتر داوا بكات بۆ دانانی یەكەكەی ئەگەر هاتوو كاتی زیاتری پێویسـت بوو بە تایبەت پرۆژە پیشـەسـازیەكان، پێویسـتە خاوەن پرۆژە بەڵگەنامەی باوەڕپێكراو پێشكەش بە لیژنە یان فەرمانگە بكات كە ڕێكارەكانی دانانی یەكەكەی دەستپێكردووە و پێویسـتی بەماوەی زیاترە بە پێچەوانەوە ڕێكاری یاسایی بەرامبەر بگیرێتە بەر.

٤- خاوەن پرۆژە بۆ دانانی یەكەكە دەسـتكراوە دەبێت لەگەڵ چ كۆمپانیایەک گرێبەسـت دەكات، بەمەرجێک دوای دانانی یەكەكە دەبێت پشـكنین بۆ ئاوە چارەسـەركراوەكە بكات و لەپشـكنینی تاقیگەیی سەر بە فەرمانگەكانی ژینگەی دەربچێت.

ماددەی (١١):

ڕێنمایی سـنوردارکردنی ئاوی چارەسـەرکراوی ئاوەڕۆکان و دووبارە بەکارهێنانەوەی ژمارە (٣)ی ٢٠٢٣ هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی (١٢):

کار بەهیچ ڕێنماییەکی دیکە ناکرێت پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە بێت.

ماددەی (١٣):

ئەم ڕێنماییە لە ڕۆژی بڵاوبوونەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) کاری پێدەکرێت.

ئەندازیار

عبدالرحمن صدیق

سـەرۆکی دەستە

خشتەی ژمارە (١)

ستانداردەکانی ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراوی دووانەیی و بەکارهێنراو بۆ ئاودێری کشتوکاڵی:

تایبەتمەندیەکان		زۆرترین ئاستی پیسبوون ملگم / لتر
تایبەتمەندییە سروشتیەکان کیمیایی و فیزیایی	سەرئاوکەوتووەکان	خاڵی بێت
	ماددەرەقە هەڵواسراوەکانTSS	40
	خویە تواوەکان TDS	2500
	ئۆکسجینی تواوە DO	5زیاتر لە
	پلەی گەرمی Temperature	کەمتر لە ٣٥پلەی سەدی
	بۆن	قبوڵکراو بێت
	ڕەنگ Color	یەکەی ڕەنگ10
	PH	8 – 6.4
	کلۆراید	250
	گۆگردات SO_4	400
	فۆسفاتPO_4	25
	سۆدیۆم Na	250
	کالسیۆم Ca	450
	مەگنیسیۆمMg	80
	پۆتاسیۆمk	100
	SAR	9 -6
تایبەتمەندی کیمیایی ئۆرگانی	بایۆ ئۆکسجینی بەکاربراوBOD_5	40کەمتر لە
	پێویستی ئۆکسجینی کیمیایی COD	100 کەمتر لە
	لێلیی Turbidity	یەکەی لێڵبوون25
	ڕۆن و چەوری OIL and grease	5
	فینۆڵphenol	0.002

تایبەتمەندی میکرۆبی	ژمارەی کۆلیفۆرمەکانی پیسایی	1000خانە /100مللتر
تایبەتمەندی پێکهاتە کیمیایەکان تایبەتمەندی کیمیایی	نیتراتNO_3	50
	ئەمۆنیا NH_3	5
	ئەلەمنیۆم Al	5
	ئارسنیک AS	0.1
	بیریلیۆم Be	0.1
	بۆرۆن B	0.75
	کادمیۆم Cd	0.01
	کلۆری ئازادCL_2	0.5(+)
	کرۆم Cr	0.1
	کۆبالتCo	0.05
	مسCu	0.2
	فلۆرایدF	1
	ئاسنFe	5.0
	قورقوشمPb	0.1
	لیثیۆم Li	2.5
	مەنگەنیز Mn	0.2
	جیوە Hg	0.001

زۆرترین ئاستی پیسبوونی ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراو (دووانەیی)		
	تایبەتمەندیەکان	زۆرترین ئاستی پیسبوون ملگم / لتر
	مۆلیبیدیۆم Mo	0.01
	نیکل Ni	0.2
	سیلینیۆم Se	0.02
	ڤانادیۆم V	0.1
	زینک Zn	2.0

پێویستە تێکرای مانگانەی ئۆکسجینی بەکاربراو (BOD_5) و خەستی ماددە ڕەقە هەڵوا سراوەکان لە (٤٠ مللی گرام / لتر) زیاتر نەبێت و ,ژمارەی کۆلیفۆرمەکانی پیسایی لە (١٠٠٠ خانە / ١٠٠ مللی لتر), بەبێ ئەوەی کاریگەری لە سەر بنەماکانی دیزاینکردنی وێستگەکانی چارەسەرکردن هەبێت, بە جۆرێک تێپەر نەکات لە رادە دیاریکراوەکانی نێو خشتەکە.

خشتەی ژمارە (٢)

ستانداردەکانی ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراوی سیانی و بەکارهێنراو بۆ ئاودێری کشتوکاڵی:

تایبەتمەندیەکان		زۆرترین ئاستی پیسبوون ملگم / لتر
تایبەتمەندییە سروشتیەکان کیمیایی و فیزیاوی	سەرئاوکەوتووەکان	خاڵی بێت
	ماددەرەقە هەڵواسراوەکان TSS	(10أ)
	خویە تواوەکان TDS	2500
	ئۆکسجینی تواوە DO	5زیاتر لە
	پلەی گەرمی Temperature	کەمتر لە ٣٥پلەی سەدی
	بۆن	قبوڵکراو بێت
	ڕەنگ	یەکەی ڕەنگ 10
	PH	8 – 6.4
	کلۆریدات	250
	گۆگردات SO_4	400
	فۆسفاتPO_4	12
	سۆدیۆم Na	230
	کالسیۆم Ca	400
	مەگنیسیۆمMg	60
	پۆتاسیۆمk	20
	SAR	$6 \geq$
تایبەتمەندی کیمیایی ئۆرگانی	بایۆ ئۆکسجینی بەکاربراوBOD_5	(أ)10کەمتر لە
	پێویستی ئۆکسجینی کیمیایی COD	40 کەمتر لە
	لێلیی Turbidity	یەکەی لێڵبوون 5
	ڕۆن و چەوری OIL and grease	3
	فینۆڵphenol	0.002
تایبەتمەندی میکرۆبی	ژمارەی کۆلیفۆرمەکانی پیسایی	٢,٢(ب) (دانە / ١٠٠ مل)
	ژمارەی هێلکەی کرمی ریخۆڵە	1هێلکەی زیندوو (دانە / لتر)
تایبەتمەندی پێکهاتە کیمیاییەکان	نیترات NO_3	50
	ئەمۆنیاNH_3	5
تایبەتمەندی کیمیایی	ئەلەمنیۆم Al	5
	ئارسنیک AS	0.1
	بیریلیۆم Be	0.1
	بۆرۆن B	0.75
	کادمیۆم Cd	0.01
	کلۆری ئازادCL_2	0.5(+)
	کرۆم Cr	0.1
	کۆبالتCo	0.05
	مسCu	0.2

	فلۆرایدF	1
	ئاسنFe	5.0
	قورقوشمPb	0.1
	لیتیۆم Li	2.5
	مەنگەنیز Mn	0.2
	جیوە Hg	0.001

زۆرترین ئاستی پیسبوونی ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراو (دووانەیی)		
تایبەتمەندیەکان		زۆرترین ئاستی پیسبوون ملگم / لتر
	مۆلیبیدیۆم Mo	0.01
	نیکل Ni	0.2
	سیلینیۆم Se	0.02
	ڤانادیۆم V	0.1
	زینک Zn	2.0

(أ- ۱) تێکرای مانگانە بۆ هەر یەک لە BOD_5 , TSS، زیاتر نەبێت لە (۱۰ ملی گرام / لتر) .

(أ- ۲) تێکرای هەفتانە بۆ هەر یەک لە BOD_5 , TSS، زیاتر نەبێت لە (۱۵ ملی گرام / لتر) .

ب- ئاوی ئاوەڕۆی چارەسەرکراو بە پاک ئەژمار دەکرێت بە پلەی ناتوشکەر و گونجاو بۆ ئەوەی ئاودێری بێ سنور بەکاربهێنرێت، ئەگەر بەرزترین ژمارەی چاوەڕوانکراو MPN بۆ کۆلیفۆرمی پیسایی لە ۲،۲ دانە بۆ هەر (۱۰۰ مللتر) زیاتر نەبێت یان (هێندەی بێت بە پێی ڕیگە کانی دیکەی پێوانەکردن) وەک لە ئەنجامی پشـــکنینی بەکتریا لە ماوەی هەفتەیەکدا دیاری کراوە، هەروەها زیاتر نەبێت لە (۲۳) دانە بۆ هەر (۱۰۰ مللتر) لە هەر نموونەیەک (یان هێندەی بێت بە پێی ڕێگەکانی پێوانەکردن)،

(+) کەمتر نەبێت لە (۰،۲ مللی گرام / لتر) لەحالەتی بەکارهێنانی کلۆر بۆ پاکژکردنەوە.

خشتەی ژمارە (۳)

ســـتاندارەدکانی ئاوی ئاوەڕۆی چارەســـەرکراوی پرۆژەکان کە بەکاری ناهێننەوە بۆ ئاودێری و دەچێتە ئاوی ئاوەڕۆی گشتی یان سەرچاوە ئاویەکان:

تایبەتمەندیەکان		زۆرترین ئاستی پیسبوون ملگم / لتر (أ)	زۆرترین ئاستی پیسبوون ملگم / لتر (ب)
تـایبە تمەنـدییە سـروشـتیەکان کـیـمـیـایـی و فیزیاوی	سەرئاوکەوتووەکان	خالّی بێت	خالّی بێت
	ماددەرەقە هەلّواسراوەکانTSS	60	250
	پلەی گەرمی Temperature	کەمتر لە ۳۵ پلەی سەدی	کەمتر لە ۳۵ پلەی سەدی
	بۆن	قبولّکراو بێت	قبولّکراو بێت

	ڕەنگ	یەکەی ڕەنگ10	یەکەی ڕەنگ10
	pH	5.9 – 6	5.9 – 6
	کلۆراید	600	600
	گۆگردات SO_4	400	400
	فۆسفاتPO_4	5	10
تایبەتمەندی کیمیایی ئۆرگانی	بایۆ ئۆکسجینی بەکاربراوBOD_5	40کەمتر لە	ماددەی(9)
	پێویستی ئۆکسجینی کیمیایی COD	100 کەمتر لە	ماددەی(9)
	ڕۆن و چەوری OIL and grease	7	10
	کۆمەڵەی هایدرۆکاربۆنەکان و لێوەرگیراوەکانی (هایدروکارون و مشتقاتەکانی)	5	10
	فینۆڵphenol	0.05 ٠,٠١--	10
تایبەتمەندی کیمیایی	Total nitrogen نایترۆجینی گشتی	10	10
	نیترات NO_3	50	50
	قرکەریDTT pesticides	0	0
	قورقوشمPb	0.1	0.1
	ئارسنیک AS	0.05	0.05
	مسCu	0.2	0.2
	نیکل Ni	0.2	0.2
	سیلینیۆم Se	0.05	0.05
	جیوە Hg	0.005	0.005
	کادمیۆم Cd	0.01	0.01
	زینک Zn	2.0	2.0
	کرۆم Cr	0.1	0.1
	ئەلەمنیۆم Al	5	20
	باریۆم Ba	4	4
	بۆرۆن B	1	1
	کۆبالتCo	0. 5	0. 5
	ئاسنFe	2.0	15
	مەنگەنیز Mn	0.5	0.5
	زیو Ag	0.05	0.05
	فلۆرایدF	5.0	10